Suomen Poliisijärjestöjen Liitto

26.9.2025
dnro 75/12/2025

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asia: HE 71/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 16 luvun muuttamisesta
Viite: Eduskunnan hallintovaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö 16.9.2025

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry:n lausunto:

1. Yleistä

Hallituksen esityksessä esitetään toteutettavaksi niin sanottua sinivilkkusabotaasia koskeva kriminalisointi sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja ensihoidon henkilöstön suojaamiseksi lisäämällä rikoslain 16 lukuun poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamista sekä haittaamista koskevat rangaistussäännökset.

Sinivilkkusabotaasilla (Blue light sabotage) tarkoitetaan viranomaisiin ja viranomaisajoneuvoihin kohdistuvaa väkivaltaista häirintää. Termiä on käytetty paitsi Ruotsissa myös muualla Euroopassa. Kyse on siten laajemmasta ilmiöstä, josta on viitteitä myös Suomessa.

Poliisin lisäksi sinivilkkusabotaasi kohdistuu myös ensihoitajiin ja pelastajiin. Näiden tahojen toiminta kytkeytyy suoraan erinäisiin perustuslaissa suojattuihin perusoikeuksiin. Tämän lisäksi poliisi toimii yhteiskuntarauhan ja oikeusvaltion turvaajana. Sinivilkkusabotaasilla on siten laajalle ulottuvat ja merkittävät haittavaikutukset sekä yksilölle että koko yhteiskunnalle. Onkin välttämätöntä, että viranomaisten toimintakykyä suojataan, poliisi- ja hälytystoiminnassa työskenteleville annetaan rikoslaissa riittävää erityissuojaa, hälytys- sekä pelastustoimintaan kohdistuvaa haitantekoa pyritään ennaltaehkäisemään ja poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamiseen ja haittaamiseen syyllistyneet henkilöt saatetaan rikosoikeudelliseen vastuuseen.

Ehdotetuille säännöksille on selkeä tarve ja siltä osin ne ovat perusteltuja. Niiden kautta poliisi- ja hälytystoiminta tulisi nimenomaisesti suojeltavien oikeushyvien piiriin. Muutokset korostaisivat selkeästi sitä, että väkivalta tai sen uhka virkatehtävissä toimivia kohtaan sekä heidän toimintansa häiritseminen on tuomittavaa. Tämä vahvistaisi viestiä siitä, että viranomaisten turvallisuus ja viranomaistoiminnan häiriöttömyys on keskeinen osa oikeusvaltiota. Esityksellä olisi myönteisiä heijastevaikutuksia myös poliisi- ja hälytystoimen asiakkaiden näkökulmasta. Yhteiskunnallisilta vaikutuksiltaan esitys vastaisi siten toimintaympäristön haasteisiin ja rikoslain 16 lukuun lisättävät uudet säännökset tehostaisivat yhteiskunnan reagointia poliisi- ja hälytystoiminnassa työskenteleviin henkilöihin kohdistuvaa väkivaltaa ja sillä uhkaamista vastaan.

Lisäksi ehdotetut säännökset parantaisivat tällaisen käyttäytymisen uhriksi joutuvien henkilöiden asemaa ja työnantajan mahdollisuuksia reagoida vastustamis- ja haittatilanteisiin myös työsuojelullisesta näkökulmasta.

2. Tavoitteiden saavuttaminen ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla

Lausuntopalautteessa osa lausunnonantajista on kyseenalaistanut säännösten tarpeellisuuden ottaen huomioon päällekkäisyyden olemassa olevien rikostunnusmerkistöjen kanssa. Vaikka rikoslain 16 luvussa on jo määritelty erinäisiä rikoksia viranomaisia vastaan, jotka koskevat väkivallan ja haitan tekemistä, pitää SPJL erittäin tärkeänä, että toiminta kriminalisoidaan erikseen juuri rikoslain 16 luvussa. Tällä tavoin annetaan välttämätöntä erityissuojaa viranomaistoiminnalle.

SPJL katsoo sinivilkkusabotaasin erilliskriminalisoinnin olevan tehokkain ja johdonmukaisin keino saavuttaa esityksessä tavoitellut tavoitteet. Lainsäädännön lisäksi muutokset on saatettava tehokkaasti paitsi rangaistussäännöksiä soveltavien viranomaisten myös kansalaisten tietoon.

Syyteoikeusjärjestelyt

SPJL katsoo, että poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamisen sekä haittaamisen tulee olla yleisen syytteen alainen rikos kuten esityksessä esitetään. Syyteoikeuden järjestäminen virallisen syytteen alaiseksi varmistaa sekä yhteiskunnan että työnantajan reagointimahdollisuudet sinivilkkusabotaasia vastaan ja parantaa samalla rikosten uhriksi joutuvien henkilöiden asemaa.

3. Ehdotetut 3 a ja 3 b §:t

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, käytännössä rangaistussäännöksiä ja niiden perusteluja ei voida kirjoittaa niin tyhjentävästi, että mitään tulkinnanvaraa ei syntyisi. Ehdotetut 3 a ja 3 b §:t ovat sanamuodoltaan johdonmukaisessa suhteessa rikoslain 16 luvun 1 ja 2 §:n kanssa. Uusien rangaistussääntöjen tunnusmerkistöstä on siten vastaavalla täsmällisyydellä ennakoitavissa, onko jokin toiminta rangaistavaa.

Tunnusmerkistöjen täyttymiseen ei vaadittaisi julkisen vallan käyttöä, mikä parantaisi perustellusti hälytystehtävissä toimivien henkilöiden oikeudellista asemaa niissä tilanteissa, joissa teon kohteena olevaan toimeen ei liity julkisen vallan käyttöä. Lisäksi joissain tilanteissa voi olla vaikeaa arvioida, onko kyseessä julkisen vallan käyttö vai ei. Uudet säännökset helpottaisivat tätä tulkintaa ja parantaisivat lain soveltamisen ennakoitavuutta.

Säännöksien soveltamisalan tulee olla laaja. Esityksessä todetaankin, että säännöksissä tarkoitettuun poliisitoimintaan kuuluisi poliisin operatiivinen toiminta kaikilla poliisin toimialueilla. Tämä tarkoittaisi ainakin valvontaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, hälytystoimintaa, rikosten estämistä, selvittämistä ja paljastamista sekä liikennevalvontaa riippumatta siitä, mikä poliisin toimija tällaisia tehtäviä hoitaa.

Ehdotettujen säännösten käytännön soveltamisessa on otettava lisäksi huomioon se, että poliisi- ja hälytystoiminta tapahtuu usein kriittisissä ja paineen alaisissa olosuhteissa, joissa häiriöiden sietokyky on hyvin matala. Näissä olosuhteissa usein jo hyvin pieni ulkoinen vaikutus voi olennaisesti vaikeuttaa tai estää tiettyä poliisi- ja hälytystoimintaa. Siksi on perusteltua, että arvio siitä, mitä tyypillisesti pidetään estämisenä tai olennaisesti vaikeuttavana toimintana, tehtäisiin tapauskohtaisesti sen mukaan, miltä tilanne yksittäisessä tapauksessa vaikuttaa. Poliisi- ja hälytystoimintojen yleisluonteinen kategorisointi ei siis tulisi itsessään olla ratkaiseva rangaistavuuden arvioinnissa.

Edellä todettuun liittyen tunnusmerkistöön esitetty vaatimus toiminnan olennaisesta vaikeutumisesta voi asettaa lain soveltamiselle liian korkean kynnyksen. Mikäli olennaisuusvaatimus säilytetään, olisi tärkeää täsmentää yksityiskohtaisissa perusteluissa, ettei arviointi saisi perustua esimerkiksi yksittäisten virkamiesten henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai kykyyn saattaa tehtävä loppuun häiriöistä huolimatta. Poliisi- ja hälytystoimintaan osallistuvat virkamiehet on koulutettu toimimaan poikkeuksellisen vaativissa olosuhteissa. He pystyvät usein suorittamaan tehtävänsä onnistuneesti, vaikka toimintaa häiritään. Tämä ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että heidän ammattitaitonsa ja toimintakykynsä nostavat tuomitsemiskynnystä. Lain tarkoituksena on suojata virkatehtävien häiriöttömyyttä sekä virkatehtävissä toimivia henkilöitä, ei asettaa heille lisätaakkaa. Siksi olennaisuuden arvioinnin tulee perustua objektiivisesti tilanteen luonteeseen eikä siihen, miten hyvin virkamies on onnistunut tehtävässään häiriöistä huolimatta.

3 a pykälän 1 momentin 2 kohta eli poliisi- ja hälytystoiminnassa käytettävän omaisuuden suojan vahvistaminen on johdonmukaisessa suhteessa 1 kohdan kanssa sekä välttämätöntä sääntelyn tavoitteiden saavuttamiseksi. Poliisi- ja hälytystoiminnassa välineistö on paitsi ehdoton edellytys tehtävien asianmukaiseen, tehokkaaseen sekä turvalliseen suorittamiseen myös usein ehdoton edellytys ylipäänsä tehtävien suorittamiselle. Ilman välineistölle annettavaa suojaa toiminnalle annettava suoja ei olisi riittävää ja tehokasta. Poliisi- tai hälytystoiminnassa käytettäviä ajoneuvoja tai välineistöä ei ole erikseen mainittu omaisuusrikoksia koskevissa rangaistussäännöksissä. Tältä osin tunnusmerkistöä voidaan pitää perusteltuna.

Myös tämän kohdan soveltamiskynnystä on nostettu tarkentamalla säännöksen sanamuotoa siten, että siinä viitataan toiminnassa käytettävään olennaiseen välineistöön ja sen merkittävään vahingoittamiseen. Myös nämä vaatimukset voi asettaa lain soveltamiselle liian korkean kynnyksen. Lisäksi arviointi ei saisi perustua kategorisiin välineistöluokituksiin vaan sen tulee perustua objektiivisesti tilanteen luonteeseen; mikä missäkin tilanteessa on toiminnan kannalta olennaista välineistöä ja merkittävää vahingoittamista.

4. Rangaistusasteikot

SPJL pitää ehdotettuja rangaistusasteikkoja oikeasuhtaisena suhteessa teon moitittavuuteen ja rangaistusjärjestelmään kokonaisuudessaan. Seuraukset poliisi- tai hälytystoiminnan estämisestä voivat pahimmassa tapauksessa ulottua paljon pidemmälle kuin vain suoraan itse poliisi- tai hälytystoimintaan ja sitä suorittaviin henkilöihin. Rikostunnusmerkistön suojaama välitön oikeushyvä on poliisi- ja hälytystoiminta ja sitä suorittava henkilöstö ja välineistö, mutta sillä suojataan välillisesti myös niitä oikeushyviä, joita poliisi- ja hälytystoiminnalla suojataan yksittäisen tehtävän kautta. Nämä voivat olla esim. ihmisten hengen ja terveyden tai tärkeiden yhteiskunnallisten toimintojen turvaaminen. Riippuen yksittäisen teon kohteeksi joutuneen poliisi- tai hälytystehtävän sisällöstä ja siihen kohdistuneen häirinnän asteesta, tehtävän kohteelle voi siis myös tämän seurauksena aiheutua konkreettista vaaraa ja mittaamatontakin vahinkoa.

Ehdotettu sääntely on lisäksi johdonmukaisessa suhteessa rikoslain 16 luvun nykyisiin rangaistussäännöksiin.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry

Jonne Rinne
liiton puheenjohtaja

Jesper Thurin
juristi